

ALPER İŞIK

Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Genel Kamu Hukuku Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi

**TÜRKİYE'DE ULUS-DEVLET
ve GAYRİMÜSLİM AZINLIK**

onikilevha

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	IX
ÖNSÖZ	XI
İÇİNDEKİLER	XV
GİRİŞ	1

Birinci Bölüm

Tarihsel Süreçte Yurttaşlık ve Azınlık

1. Yurttaşlık Kavramı.....	3
1.1. Yurttaşlık Kavramının Tarihsel Gelişimi	3
1.1.1. Antik Yunan'da Yurttaşlık Anlayışı.....	4
1.1.2. Sparta'da Yurttaşlık	5
1.1.3. Atina'da Yurttaşlık Anlayışı.....	8
1.1.4. Roma'da Yurttaşlık Anlayışı.....	9
1.2. Siyasal Düşüncede Yurttaşlık	10
2. Yurttaşlığın Hukuki Tanımları.....	13
2.1. Yurttaşlığın Dönüşümü.....	13
2.2. Ulus-Devlet ve Yurttaşlık İlişkisi.....	14
2.3. Küreselleşmenin Yurttaşlık Yaklaşımı	15
3. Azınlık Kavramı	16
3.1. Azınlık Kavramının Tarihsel Gelişimi.....	16

3.2. Azınlık Tanımı.....	18
3.2.1. Sosyolojik Açıdan Azınlık.....	19
3.2.2. Hukuki Açıdan Azınlık	19
3.2.3. Birleşmiş Milletler Belgelerinde Azınlık Tanımları.....	19
3.2.4. Diğer Uluslararası Hukuk Belgelerinde Azınlık Tanımları.....	21
3.3. Azınlık Türleri.....	23
3.3.1. Etnik Azınlık	23
3.3.2. Dinsel Azınlık.....	23
3.3.3. Dilsel Azınlık	26
3.3.4. Ulusal Azınlık.....	27
3.4. Azınlık Hakları	27
3.4.1. Azınlık Haklarının Niteliği	27
3.4.2. Azınlık Haklarının Türleri.....	30

İkinci Bölüm
Osmanlı Devleti’nde ve Cumhuriyetin İlk
Döneminde Yurttaşlık

1. İslam ve Osmanlı Devleti’nde Yurttaşlık	37
1.1. İslam Devleti’nde Yurttaşlık	37
1.2. Osmanlı Devleti’nde Yurttaşlık.....	40
1.3. Osmanlı Devleti’nde Tanzimat Öncesi Yurttaşlık	41
1.4. Tanzimat-II. Meşrutiyet Sürecindeki Gelişmeler	44
1.5. 1869 Tarihli Tabiiyet-i Osmaniye Kanunnamesi.....	49
1.6. 1876 Kanun-i Esasi’sinde Yurttaşlık Tanımı	51
2. Osmanlı Devleti’nin İmparatorluktan Ulus-Devlete Evrilme Çabaları.....	55
3. Milli Mücadele Döneminde Yurttaşlık ve Lozan Rejimi (1919- 1923).....	61
3.1. Milli Mücadele Dönemi ve Kongreler	61

3.2. Lozan Barış Konferansı ve Gayrimüslimler.....	64
4. Tek Parti Döneminde Yurttaşlık.....	71
4.1. 1921 Anayasasında Yurttaşlık.....	71
4.2. 1924 Anayasasında Yurttaşlık	73
4.3. Türkiye-Yunanistan Nüfus Mübadelesi	76
4.3.1. Nüfus Mübadelesi Sonrasında Durum.....	80
4.4. 1312 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu ve Gayrimüslimlerle İlgili Diğer Kanunlar	81
4.5. 1788 sayılı Memurin Kanunu ve 2007 sayılı Türkiye'de Türk Vatandaşlarına Tahsis Edilen Sanat ve Hizmetler Hakkında Kanun.....	82
4.6. Vatandaşlığın Oluşumunda Din ve Dilin Kullanımı ve CHP Parti Programları.....	86
4.6.1. Vatandaş, Türkçe Konuş Kampanyası.....	87
4.6.2. 2510 Sayılı İskan Kanunu	88
4.6.3. İslam'ın Türkçeleştirilmesi.....	92
4.7. 1934 Trakya Yahudi Olayları.....	94
4.8. Yirmi Kur'a İhtiyatlar Olayı (1941)	100
4.9. Varlık Vergisi.....	101
4.10. Tek Parti Dönemindeki Diğer Olaylar	109
4.10.1. 1151 Sayılı Bozcaada ve İmroz Kazalarının Mahalli İdareleri Hakkında Kanun	109
4.10.2. 460 Sayılı Mahamat Kanunu	110
5. Çok Partili Dönemde Yurttaşlık.....	111
5.1. Demokrat Parti Döneminde Gayrimüslimler.....	112
5.2. 6-7 Eylül Olayları.....	115

Üçüncü Bölüm
1961-1982 Anayasalarında Yurttaşlık ve
Gayrimüslimlerin Statüsü

1.	1961 Anayasasında Yurttaşlık Tanımı ve Gayrimüslimlere Yönelik Uygulamalar.....	121
1.1.	1964 İkamet, Ticaret ve Seyrisefain Anlaşmasının İptali	122
1.2.	Gayrimüslim Azınlık Vakıflarının Sorunları	126
1.2.1.	Gayrimüslim Azınlık Vakıfları ve Derneklerinin Tüzel Kişiliklerine İlişkin Sorunlar.....	126
1.2.2.	Gayrimüslim Azınlık Vakıflarının Mülkiyet Hakkına İlişkin Sorunlar	128
1.3.	Heybeliada Ruhban Okulunun Kapatılması ve Fener-Rum Patrikhanesinin Ekümenizm Tartışmaları.....	138
1.4.	1961 Anayasası Döneminde Gerçekleşen Diğer Olaylar	142
2.	1982 Anayasasında Yurttaşlık Tanımı ve Gayrimüslimlere Yönelik Uygulamalar.....	144
2.1.	2932 sayılı Türkçe'den Başka Dillerle Yapılacak Yayınlar Hakkında Kanun	145
2.2.	28.12.1988 tarihli Sabotajlara Karşı Koruma Yönetmeliği	147
2.3.	Gayrimüslim Azınlık Okullarının Durumu	148
2.3.1.	Gayrimüslim Azınlık Okullarının Hukuki Statüsü.....	148
2.3.2.	Gayrimüslim Azınlık Okullarına Kayıt ve Soy Kodu Uygulaması	149
2.3.3.	Gayrimüslim Azınlık Okullarının Güncel Sorunları	151
3.	Gayrimüslimlerin Durumunu İyileştirmek İçin Yapılan Reformlar	154
3.1.	Anayasa Değişiklikleri.....	154
3.2.	AB Uyum Paketleri.....	156
	SONUÇ	161
	KAYNAKÇA	165